

Kakor je Vam, mnogočastiti gospodje, ljub Vaš materin jezik, tako ljub je tudi slovenski slovenskim prebivalcem. Kakor se Vi pritožujete, da se Vaša narodnost na Ogrskem pomadžaruje, tako tudi mi obžalujemo kaj tacega. Nikdar in nikoli ne bo v Avstriji miru, dokler se ne vrne k temeljni resnici krščanske pravičnosti. Vse narodnosti se morajo pripoznati jednakovredne. Zakaj pa? Ker so v istini jednakovredne. Vprašam dalje: Kdo mi pa jamči, da ostanejo naše človeške in narodne pravice neoskrunjene? Ne čudite se mojemu odgovoru! Vera, le sama vera varuje podložne, da se jim ne dela nasilstvo, le ona jamči nedotakljive pravice človeštva. Te pravice človeštva, na katere se i mi Slovenci sklicujemo, izhajajo iz bistvene enakosti vseh ljudij, iz skupnega odrešenja in iz skupnega smotra vseh ljudij. Le vera proizvaja zlato vez, ki veže vsa ljudstva, vse narode, vez ljubezni. Priporočujem in želim tedaj, naj vis. dež. uprava in vis. c. kr. vlada iz svojega vzvišenega stališča jednako dobrohotno skrbita za obe narodnosti lepe zelene Štajerske. (Živahna pohvala pri Slovencih.)

Avstrijsko-ogrska nagodba.

I.

Da bi nas Slovane ob steno pritisnili, razdelile so se l. 1867. dežele, podložne habsburski kroni, v dve skupini, v avstrijsko in ogrsko, češ, tukaj naj vladajo Nemci, tam Madžari. Vsaka se vlada za-se — dualizem — le troje imata skupno: 1. zunanje stvari, to je, da je država nasproti drugim nerazdeljena, 2. vojaštvo in 3. denar, kolikor ga je treba, da se pokrivajo skupni troški. Radi tega imamo v državi razven ministrov, služočih v vsaki polovici, še tri ministre, ki imajo na skrbi omenjene tri skupne stvari. Kar imata polovici skupnega, in kako je vsaki z ozirom na drugo postopati, določuje nadrobno takozvana »nagodba«, ki se pa sklepa le za deset let in se torej ima vsako deseto leto ali neizpremenjena ali izpremenjena obnoviti. Posvetovati se o njej in sklepati, kakšna naj končno obvelja, imata pravico in dolžnost delegaciji, to sta odseka obeh državnih zborov; seveda ima ta sklep vladar še potrditi.

Obnovila se je nagodba l. 1877. in 1887.; ali lani ni bilo več mogoče, našim in ogrskim zastopnikom se pogoditi, in radi tega je moral vmes poseči vladar in storiti, do česar ima v takem slučaju pravico: nagodbo je neizpremenjeno na svojo roko podaljšal za jedno leto. Ob enem pa je ogrska vlada nam zapretila, da si bode sama, t. j. brez ozira na nas uredila svoje gospodarstvo, ako se nagodba ne bode sklenila do 1. maja 1898. No, da Košutovci hrepenijo po onem trenutku, ko bi Ogrska z Avstrijsko ne imela nič več opraviti, to vemo dobro, ali ta stranka še ni tako močna, da bi ogerski vladi narekovala; onim pa, ki so v Ogrski pravi gospodarji, to je židom, se pa gotovo ne mudi tako; kajti čim dalje traja staro stanje, tim več milijonov dobé od Avstrije; in zdaj se njim zdi, da iz nas niso izsesali še zadnje kaplje krvi ter bode še vsaj nekoliko let nekaj iz nas dobiti. Grožnja je torej bila prazna; govoril je le ogerski napuh, ki ima nas za bedaste hlapčke.

Zakaj pa lani ni bilo mogoče nove nagodbe dognati? Na Madžarskem vladajo židje, in kar le hočejo, to se mora zgoditi in se tudi zgodi; hoče pa žid vedno in vedno denar ali imetek sploh; ljudstvo, ki je gotovo bolje pošteno, nima odkritosrčnih in dobrohotnih mu zastopnikov in torej ne pride do besede. Pri nas je to od zadnjih državnozbornih volitev sem hvala Bogu nekoliko drugače, le da našim poslancem, ki imajo najboljšo voljo, da ubogemu ljudstvu opomorejo, nemško liberalni, pruski, židovski in socialnodemokratski sovražniki delajo toliko ovir, da je bil doslej ves njih trud zaman.

Ali nagodbe z Ogrsko lani le ni bilo mogoče dognati, ker so se naši zastopniki preodločno ustavljali, da bi nas židje še dalje molzli.

Če pa ni prišlo do take nagodbe, to se pravi zopet do take, ki bi Ogrsko dala pisano pravico, nas gultiti, lani, tudi letos ne bo, kajti nasprotja med Avstrijsko in Ogrsko postajajo od dne do dne huja. In zakaj? Kratko: Ker Ogrska smatra, da je Avstrija le za to na svetu, da v lastno končno pogubo služi zgolj njenim koristim, in ker to misel tira naprej, ne oziraje se na našo skrajno nevoljo in bedo, v katero nas je zavlekla. Dostojen in pošten človek se le prehitro razvadi, in bi se žid v tridesetih letih ne?

Ali nagodba se mora narediti, če država naj ne razpade. Zato je naša vlada v seji poslanske zbornice dne 20. aprila predložila podrobne predloge, tičočee se nagodbe z Ogrsko, ki se naj od naše strani sprejmejo. Te predloge je bila poprej določila z ogrsko vlado, in radi tega je tudi ta istodobno svoji zbornici predložila doslovno iste predloge, ki obsegajo velikansko število zakonov in določb, tako da bi bilo pač treba dolgotrajnega naporega ter resnega delovanja, ako bi hotel državni zbor to prevažno, v ljudsko-gospodarsko blaginjo tako globoko segajočo stvar modro dognati.

Po vladnih predlogih sklenila naj bi se pogodba za dobo do konca leta 1907. V njej je določena vsaka najmanjša stvarica, ali jednega, ki pa je prevelike važnosti, vendar ne izreka, namreč, koliko odstotkov skupnih troškov naj v prihodnje pade na nas, koliko na Ogre. Ni se pozabilo, to bi uže ne bilo mogoče, ampak število odstotkov, ki jih ima vsaka polovica plačati, imata določiti posebna, zgolj v to svrhu izvoljena odbora in ta se doslej nista mogla zjediniti. Posvetovala se bodeta zopet in sicer skupno 5. in 6. junija na Dunaju. Doslej smo mi plačevali 70%, Ogrje le 30%. Po pravici, po strogi pravici, ki ne gleda ne sem ne tja, bi nam pripadalo le 58%, Ogrje 42. Toda Ogrje dolgo časa niso hoteli slišati, da bi tudi jeden krajcar več dajali, zdaj so uže vendar 1/2% k svojim 30 primeknili. Žid je pač žid. Skupni troški znašajo na leto čez 100 milijonov; lahko je zdaj približno izračunati, koliko smo preteklih 30 let morali židom po krivičnem v nenasitne malhe zmetati, če vzamemo le 100 milijonov, plačevali smo skoz 30 let ogrskim židom po 12 milijonov; to znaša 360 milijonov; kolika vsota bi to danes bila z obresti! Kaj pa nas še čaka, če nočemo pripustiti, da Avstrija razpade, kajti vladar sme po zakonih nagodbo le jedenkrat in sicer za jedno leto podaljšati? O ta nesrečni dualizem, ki ga je izmislil peklensko zlobno židovsko-liberalni duh, nemški in ogerski!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Gospodarska zbornica je imela v pondeljek kratko zborovanje, v katerem se je razven drugih manjših predlogov rešil tudi predlog o državni podpori po kaki nesreči zadetim državljanom. — Zaradi podražanja žita je nastala na Dunaju silna draginja; kruh je skoro za polovico manjši.

Češko. V Pragi so bili zadnje nedelje zopet nemiri med socialističnimi in narodnimi delavci. Prišlo je do pretepa, in redarstvo je moralo poseči vmes. — V Pragi nameravajo sklicati shod čeških in moravskih katolikov. Volil se je že potrební pripravljali odbor, obstoječ iz 300 članov.

Moravsko. Češki in nemški delegatje, ki bivajo sedaj pri delegacijah v Budimpešti, so se pogovarjali z vlado o spravi med obema narodnostima na Moravskem. Upanje je, da se sprava doseže.

Štajersko. Doslužen minister grof Gleispach najbrž ne bo postal predsednik graškega nadsodišča, ampak dobi na Dunaju

kako drugo mesto. Hvala Bogu, Gleispach pri Slovencih ni v dobrem spominu.

Kranjsko. Zadnje dni se je vršila sodnijska obravnava zaradi nemirov, ki so jih pouzročili v Ljubljani meseca februarja nemški dijaki s svojim oholim, izzivalnim obnašanjem. Zatoženci pa so bili Slovenci, ki so bili izzivani in ne Nemci, ki so bili krivi nemirov. Bili so večinoma opravičeni, le zaradi majhnih preprirov s policijo jih je bilo par kaznovanih.

Goriško. Državna poslanca grof Coronini in dr. Gregorčič sta dobila dovoljenje za zgradbo vipavske železnice. — Za laško šolo v Podgori se je naštelo le 23 otrok, in še izmed teh so samo 3 domačini, drugi pa večinoma iz Italije.

Vnanje države.

Vojska. Zadnje teden je prišlo dvakrat do bitke med Španjci in Amerikanci. V bitki pri Cardenas v havanskem zalivu se je posrečilo Španjcem po pol ure trajajočem boju, da sta se jim morali dve ameriški ladji umakniti. O drugi bitki pri San Juan na Portoriko pa se poroča, da so bili Amerikanci srečnejši. Razbili so neki vse utrdbe mesta San Juan ter pognali Španjce iz mestnih zidov. Vendar trdijo španjska poročila, da jim ni šla tako huda in da so nasprotno tudi oni Amerikancem pouzročili mnogo škode. To so le manjše bitke, odločilna bitka med španjskim in ameriškim brodomjem se vsak dan pričakuje.

Španjsko. Španjsko ministerstvo je dalo v nedeljo kraljici-vladarici ostavko. Vladarica je dosedanemu ministerskemu predsedniku Sagasti naročila, naj si sestavi novo ministerstvo. Sedaj ko se Španija vojskuje, mu nestalnost ministrov ne bo koristila.

Italijansko. Na Italijanskem vlada sedaj, ako smemo verjeti vladnim poročilom, po celi deželi mir. — Neki socialistični italij. poslanec že dva dni prebiva v državnozbornem poslopju, ker se boji zapora. V državnozbornem poslopju pa redarji ne smejo.

Nemško. Razne stranke se že pripravljajo na bodoče državnozbornske volitve. — Govori se, da se je prijateljsko razmerje med Nemčijo in Avstrijo nekoliko ohladilo. Slovanom je to popolnoma všeč.

Francosko. V zbornico je prišlo več nadarjenih in spretnih poslancev katoliškega mišljenja. Na Francoskem so katoliki vse premalo odločni in delavni na političnem pozorišču.

Angleška. Angleška je huda, da si Rusija pridobiva na Kitajskem vedno trdnjše tla. Zato je pretel že kolonijalni minister z vojsko. No, nad Rusa se Anglež ne bo tako lahko upal.

Cerkvene zadeve.

Blagoslovljenje temeljnega kamena cerkve sv. Pankracija.

Iz Remšnička, 15. maja 1898.

Redko slovesnost je obhajala 12. velikega travna, na god svet. Pankracija, Remšniška župnija. Že rano zjutraj je naznanjalo gromovito streljanje, da se pripravljajo za ta dan nekaj nenavadnega. In res ob 7. uri se je začel prijazen hribček s svojim nepopisljivo lepim razgledom, kjer stoji podružnica svet. Pankracija, od vseh strani polniti z ljudmi in ob isti uri je strel naznanil prihod mil. g. kan. dr. Ivana Križaniča, delegiranega od premilostivega kneza in škofa, da položi in blagoslovi temeljni kamen novi, obširni cerkvi. Ko sta nazadnje še prišli dve velikanski procesiji iz Arveža in Kaple z dušnimi pastirji, začel se je genljiv prizor ob 9. uri. Duhovniki, ki so vsi pri sv. Pankraciju daritev sv. maše opravili, bili so navzoči sledeči č. gg.: dr. Ivan Križanič, dekan Augustin Hecl iz Marenberga, Jaka Tajek, c. in kr. vojaški kapelan iz Maribora, Šgarc župnik iz Arveža,